

Lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksesta johtuvan ns. vapaaehtoisen kuntayhtymän peruspääoman muutoksen käsittelystä kunnan kirjanpidossa

14.11.2023 14:01

TIEDOTE

Numero

139

Asiasanat

kunta, kuntayhtymä, siirtyvät erät, kirjaaminen, peruspääoma, sote-uudistus

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta annetun lain (jatkossa voimaansaattolain) 4 luku sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä. Hyvinvointialueen sekä kuntien ja kuntayhtymien väliset omaisuusjärjestelyt toteutetaan ns. suppean jakautumismallin mukaisesti.

Voimaansaattolain 42 §:n mukaan lain 23 §:ssä tarkoitetun irtaimen omaisuuden siirto hyvinvointialueille kirjataan kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan, jollei kunta toisin päättää. Hyvinvointialueelle siirtyvä lomapalkkavelka tulee aina kirjata peruspääomaan. Hallituksen esityksen mukaan (HE 241/2020) pykälän tarkoituksena on ehkäistä omaisuusjärjestelyistä aiheutuvan tulosvaikutuksen syntyminen.

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto on antanut lausunnon hyvinvointialueille siirtyvien omaisuus- ja pääomaerien käsittelystä kunnan ja kuntayhtymän kirjanpidossa (lausunto 128/2022). Lausunnon mukaan kuntia koskevaa ohjeistusta hyvinvointialueille siirtyvien omaisuus- ja velkaerien kirjaamisesta sekä tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista sovelletaan myös niihin ns. vapaaehtoisin kuntayhtymiin, joiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toiminta siirtyy uudistuksessa hyvinvointialueelle.

Voimaansaattolain 42 §:n mukaan kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja omaisuusjärjestelyjä koskevista kirjauksista. Voimaansaattolaissa ei ole erikseen säännöksiä ns. vapaaehtoisen kuntayhtymän omaisuusjärjestelyistä johtuvan peruspääoman muutoksen käsittelystä jäsenkunnan kirjanpidossa, joten jaosto on päättänyt antaa asiasta oma-aloitteisen lausunnon.

Perustelut

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston lausunnon 128/2022 mukaan kuntia koskevaa ohjeistusta hyvinvointialueille siirtyvien omaisuus- ja velkaerien kirjaamisesta sekä tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista sovelletaan myös niihin ns. vapaaehtoisin kuntayhtymiin, joiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toiminta siirtyy uudistuksessa hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueelle siirtynyt irtain omaisuus vähennetään vapaaehtoisen kuntayhtymän taseen omaisuuseristä. Siirto kirjataan vapaaehtoisen kuntayhtymän kirjanpidossa peruspääomaa vastaan, jollei kuntayhtymä ole toisin päättänyt. Hyvinvointialueelle siirtynyt lomapalkkavelka kirjataan vapaaehtoisen kuntayhtymän peruspääomaa vastaan. Kirjaukset toteutetaan tase-erien välisenä siirtona.

Vapaaehtoisen kuntayhtymän peruspääomaan voimaansaattolain perusteella tehdyillä kirjauksilla voi olla vaikutusta jäsenkuntien taseisiin merkittyjen kuntayhtymäosuusien arvoihin. Voimaansaattolaissa ei ole säännöksiä uudistuksesta johtuvan kuntayhtymän peruspääoman muutoksen käsittelystä jäsenkunnan kirjanpidossa. Hallituksen esityksen mukaan (HE 241/2020) voimaansaattolain 42 pykälän tarkoituksena on ollut ehkäistä omaisuusjärjestelyistä aiheutuvan tulosvaikutuksen syntyminen. Sillä, onko kunta järjestänyt sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelut omana toimintana vai jäsenenä vapaaehtoisissa kuntayhtymässä, ei siten tule olla vaikutusta siihen, miten hyvinvointialueelle siirtyvät erät vaikuttavat kunnan kirjanpitoon.

Jotta omaisuusjärjestelyjen kirjanpito käsittely olisi aiemmasta toiminnan organisointitavasta riippumatta yhdenmukainen, vapaaehtoisen kuntayhtymän irtaimen omaisuuden ja lomapalkkavelan siirroista johtuva peruspääoman muutos kirjataan jäsenkunnassa kuntayhtymäosuuden arvon ja peruspääoman muutokseksi. Jokainen jäsenkunta kirjaa omaa jäsenosuuttaan vastaavan määrän muutoksesta.

Jäsenkunnan osuus peruspääoman muutoksesta kirjataan kirjanpitoon vuodelle 2023 riippumatta siitä, onko kuntayhtymä purettu vuoden 2023 aikana vai jatkaako kuntayhtymä toimintaansa. Muuttunut kuntayhtymäosuuden arvo vaikuttaa kunnan kirjanpidossa kuntayhtymän purkamisesta jäsenkunnalle syntyvään luovutusvoittoon tai -tappioon.

Lausunto

Kirjaukset

Kunnan osuus sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen omaisuusjärjestelyistä aiheutuvasta ns. vapaaehtoisen kuntayhtymän peruspääoman muutoksesta kirjataan jäsenkunnan kirjanpitoon vuodelle 2023 kuntayhtymäosuuden arvon ja kunnan peruspääoman muutokseksi. Jos järjestelmäteknisesti on mahdollista, kirjaus tehdään vuoden 2023 aloittavaan taseeseen.

Mikäli tästä lausunnosta aiheutuu sellaisia muutoksia vapaaehtoisen kuntayhtymän purkamisesta syntyvien tilikaudelle 2023 kirjattujen tuottojen ja kulujen määriin, joita ei ehditä käsitellä talousarvio muutoksina, perustellaan poikkeamat toimintakertomuksessa.

Vertailuvuoden tase

Voimaanpanolain perusteella tehtävät omaisuuden ja pääomien siirtoja koskevat kirjaukset eivät ole luonteeltaan kirjanpitoperiaatteiden muutoksia tai aikaisempien vuosien virheiden oikaisuja, joten kuntien tilinpäätöksessä 2023 vertailuvuotena olevan edellisen tilikauden päättävään taseeseen 2022 ei tehdä oikaisuja vaan tarvittavat tiedot annetaan liitetiedoissa.

Liitetiedot

Kunnan tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetun asetuksen (525/2020) 6.1 §:n 3 kohdan mukaan liitetiedoissa tulee antaa selvitys, jos edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päätyneen tilikauden tietojen kanssa. Vertailukelvottomuutta edelliseen tilikauteen nähden voivat aiheuttaa vuoden 2023 tilinpäätöksessä ainakin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen siirtyminen hyvinvointialueille, omaisuuserien ja lomapalkkavelan siirrot, vapaaehtoisen kuntayhtymän kuntayhtymäosuuden muuttuminen sekä sairaanhoitopiirin ja erityishuoltopiirin kuntayhtymien poistuminen konsernitilinpäätöksistä.

Taseen vastattavia koskevin liitetietoina on lisäksi esitettävä kunnan tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista annetun asetuksen 9 §:n mukaan tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana.

Toimintakertomus

Ottaen huomioon tilinpäätökseltä ja toimintakertomukselta edellytettävä kirjanpitolain 3:2.1 §:n mukainen oikean ja riittävän kuvan vaatimus tulee kunnan antaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen ja siihen liittyvien omaisuuden ja lomapalkkavelan siirtojen vaikutuksesta tilikauden tuottojen ja kulujen muodostumiseen ja taloudelliseen asemaan selostus liitetietojen lisäksi vuoden 2023 toimintakertomuksessa.

KUNTJEN LAUSUNNOT

